

uvodnik Foreword

Uz Europsku godinu aktivnoga starenja i međugeneracijske solidarnosti

Ivan Macan*

Godina 2012. proglašena je *Europskom godinom aktivnoga starenja i međugeneracijske solidarnosti*. Predstavnici država članica Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu okupili su se na Ministarskoj konferenciji o starenju održanoj od 19. do 20. rujna 2012. godine u Beču i donijeli Deklaraciju o osiguravanju društva primjerenoga osobama svih životnih dobi te promicanju *kvalitete života i aktivnoga starenja*.

U Deklaraciji ministri najprije pozdravljaju zamjetno produljenje očekivanoga životnog vijeka stanovništva regije, slijedom čega stalno raste udio osoba koje žive dulje i boljša su zdravlja. Svjesni su činjenice da neprekidne demografske promjene u cijeloj Europi predstavljaju kako izvor novih mogućnosti, tako i novih izazova. Zato žele podići razinu svijesti o mogućnostima starijih osoba te povećanja i obogaćivanja okvira tih mogućnosti na dobrobit društava u kojima živimo, kao i cilju poboljšanja kvalitete života starijih osoba time što će im se u poznim godinama njihova života pružiti mogućnost osobnoga ispunjenja i dati priliku sudjelovanja u društvenome i gospodarskom razvitku.

Premda se ističu prava starijih osoba, sudionici sastanka sa zabrinutošću primjećuju da u nekim državama postoji diskriminacija starijih, napose invalidnih osoba kojima se priječi življenje punim, zdravim životom aktivnih pripadnika društva. Odlučno izražavaju spremnost na suočavanje s pojedinačnim i društvenim izazovima proizašlim iz starenja populacije. Kane im se suprotstaviti odgovarajućim i održivim mjerama koje će osobama starije životne dobi donijeti financijsku sigurnost, kontinuitet zdravstvene i socijalne skrbi primjerene dobi, doživotno učenje i sudjelovanje u različitim društvenim sferama bez diskriminacije, što se napose odnosi na žene starije životne dobi.

Unatoč okruženju stalne globalne financijske krize, koja u brojnim državama regije pogađa obitelji i lokalne društvene zajednice, uključujući dakako i njihove starije članove, svjesni su činjenice da neke države članice tek moraju osmisliti politike širega okvira kako bi primjereno odgovorile na individualne i društvene potrebe populacije koja stari, dok neke države članice teže tomu da starijim osobama i ubuduće omoguće postojeću dostupnost primjerene društvene zaštite

* Prof. dr. sc. Ivan Macan, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Jordanovac 110, p.p. 169, 10001 Zagreb, Hrvatska. E-pošta: imacan@ffdi.hr

i dobro ustrojenoga i učinkovitog sustava obrazovanja, zdravstvene i socijalne skrbi te da im pruže mogućnost i nadalje sudjelovati u društvenim zbivanjima.

U tom smislu pozdravljaju neka već ostvarena dostignuća: veću pozornost koju starenju populacije i pojedinaca posvećuju kreatori politike, mediji i široka javnost; sve veći broj inicijativa prilagodavanja posljedicama demografskih promjena; sve veću uključenost civilnoga društva, napose organizacija starijih osoba, u osmišljavanje, provedbu i nadzor nad provedbom političkih odredaba koje se tiču prava starijih osoba; sve učestalije korištenje inovativnih pristupa ustrojavanju službi koje pružaju obrazovne usluge i usluge zdravstvene, rehabilitacijske i socijalne skrbi.

Također su svjesni brojnih izazova. Evo samo nekih: brojna društva i nadalje su suočena s predrasudama koje priječe postizanje međugeneracijske jednakosti i reciprociteta. U brojnim državama, čije su politike doduše naklonjene aktivnomu i zdravom starenju, postoje tek prilično skromne odredbe u tom smislu. Sve je veća potreba za dugoročnom skrbi koju trebaju osigurati ne samo sustavi ustrojeni u javnome sektoru, nego i civilno društvo i obitelji, što za njih predstavlja dodatne izazove.

Zato ministri pokazuju volju da do 2017. godine ostvare sljedeće ciljeve:

- produljenje radnoga vijeka promicanjem i podržavanjem zdravih načina života, duševnoga zdravlja i blagostanja
- postizanjem viših stopa zaposlenosti muškaraca i žena starije životne dobi
- promicanjem pozitivnih stavova prema starijim zaposlenicima i borbom protiv diskriminacije prema dobi na tržištu rada
- iznalaženjem fleksibilnijih načina umirovljenja i poticanjem duljega ostanaka u aktivnom radnom odnosu
- provođenjem reformi mirovinskoga sustava s ciljem prilagodavanja produljenju životnoga vijeka, potičući produljenje zdravoga radnog vijeka i održavajući međugeneracijski reciprocitet i međugeneracijsku jednakost
- promicanjem uloge starijih radnika kao prenositelja znanja i iskustva na mlade radnike.

Uključenost starijih osoba u društvo želi se postići uz ostalo i sljedećim sredstvima:

- poticanjem i osnaživanjem nagnuća ljudi da realiziraju svoj potencijal
- smanjenjem materijalne oskudice, siromaštva i isključenosti starijih osoba napose žena, iz društva
- osiguravanjem doživotnoga pristupa visokokvalitetnoj izobrazbi i obuci
- olakšavanjem i poticanjem sudjelovanja starijih osoba u političkome, kulturnom i društvenom životu
- olakšavanjem i poticanjem sudjelovanja starijih osoba u procesima odlučivanja na svim razinama
- poticanjem medija i svih drugih subjekata da stvore i zagovaraju sliku društva koje njeguje uravnotežen odnos prema pripadnicima svih životnih dobi
- promicanjem lake dostupnosti informacija, kako mladim, tako i starijim osobama

- poboljšanjem načina prikupljanja i razmjene podataka, statističkih podataka i kvalitativnih informacija s ciljem boljšega praćenja i nadzora nad kvalitetom i dostojanstvom življenja starijih osoba
- vođenjem računa o raznorodnosti potreba rastućega broja starijih osoba — pripadnika nacionalnih manjina i selilačkih naroda (migranata).

Pod vidikom zaštite dostojanstva i zdravlja starijih osoba predviđa se sljedeće: promicanje zdravlja, skrbi i zaštite, kao i prevencije bolesti; rana dijagnostika i liječenje te skrb kako bi se starijim osobama omogućilo održati najvišu moguću razinu zdravlja; razvijanje inovativnih metoda i tehnologija s ciljem osiguravanja potpore i skrbi za starije osobe u njihovome vlastitom domu; pružanje mogućnosti »starenja na licu mjesta«, odnosno u okruženju vlastitoga doma; pružanje odgovarajućih oblika potpore različitim vidovima samopomoći; prepoznavanje i poboljšanje situacije njegovatelja i pružanjem potpore njegovateljima — članovima obitelji, koji su u većini slučajeva žene, u ispunjavanju zahtjevnih zadaća.

Konačno, Deklaracija poziva na *medugeneracijsku solidarnost*. U tom smislu Deklaracija ističe: promicanje i osnaživanje dijaloga između više naraštaja s obukom koja osobama različitih životnih dobi omogućuje da uče zajedno i da uče jedni od drugih; poboljšanje suradnje organizacija mladih i organizacija starijih osoba; prepoznavanje i poticanje zajedničkoga dobrovoljnog rada osoba svih životnih dobi; osmišljavanje i provođenje edukacijskih kampanja namijenjenih širokoj javnosti; razvijanje i provođenje društveno odgovornih i budućnosti okrenutih gospodarskih te odgovornih financijskih strategija kao i značenje sustavnoga skretanja pozornosti na problematiku starenja u svim političkim sferama te promicanja aktivnoga starenja kako ga definira Svjetska zdravstvena organizacija; podizanje razine svijesti o općenitim, kako aktualnim, tako i budućim prednostima promicanja zdravoga starenja; shvaćanje politika koje se tiču starenja i njihovu provedbu kao podijeljenu odgovornost svih glavnih sudionika društva.

Ministri na koncu zahvaljuju Komisiji Europske unije na novčanome doprinosu organizaciji istraživačkih foruma i foruma sudionika civilnoga društva te Republici Austriji što je 2012. godine prihvatila biti domaćinom Ministarske konferencije UNECE-a (*United Nations Economic Commission for Europe*) o starenju, kao i na gostoljubivosti iskazanoj tom prigodom.

Problem sve većega broja starijih osoba nije mogao zaobići ni Hrvatsku. Teškoće su u Hrvatskoj tim veće što se išlo (i ide) u mirovinu u dobi kad je osoba (osobito intelektualnih zanimanja) radno još prilično sposobna. Mogućnosti daljnega zapošljavanja i povećanja ionako niske mirovine veoma su malene zbog visoke stope nezaposlenosti, osobito mladih i mladih radno sposobnih osoba. Sigurno je da bi mnogi poticaji izneseni u spomenutoj Deklaraciji mogli poslužiti da se njihovim ostvarivanjem u Hrvatskoj problem starenja ublaži, osobito tzv. »aktivnim starenjem«, tj. daljnjim sudjelovanjem u društvenim zbivanjima putem zapošljavanja, sudjelovanja u društvu i promicanjem neovisnoga života. To bi svakako pospješilo ne samo ekonomski probitak, nego — još i više — osobno zadovoljstvo i smislenost života.